

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N°. 2.

8. Apriliu.

1864.

Sinodu pp. in Blasiu.*)

PROTOCOLULU sinodului protopopescu alu celoru doua Tracturi Protopopesci alu Blasiului, si alu Biei tienutu in 7. si 8. Martiu st. n. ori 24. si 25 Fauru. st. v. 1864, cu Parochii tractuali, si alesii Comuneloru baserecesci din ambe Tracturile predise, sub presiederea Pré-Onoratului Domnu Ioane Fekete (Negrutiu) Canonicu Cancelariu Metropolitanu, Protopopu actuale alu Tractului Blasiului, si totu o data administratorelui protopopescu alu Tractului Biei.

In tempulu prefiptu aflanduse de facie chiamatii, au compusu din mediuloculu seu un'a Deputatiune de 8. individi, adeca 4 Preoti, si 4 mireni, menita spre a invita pre Pré On. D. Presiedinte Joane Fekete Negrutiu la Sinodu, care urmandu invitatiunei, si aretanduse in sala adunantiei fû primitu cu unu „se traiésca“ sgomotosu; dupa ce tóta adunanti'a cantandu „Imperate Cerescu“ a invocatu spiritulu santu intru adjutoriu, in data acelasi P. O. Domnu cá Presiedinte a deschisu Siedinti'a cu un'a cuventare, in carea dopa un'a reprivire scurta preste sórtea trista, ce apasá mai inainte pe Romani, candu si cá natiune, si cá Confesiune erau numai suferiti, intorcunduse la starea presenta mai favoritoria la carea au ajunsu Romanii din pré-inalt'a bonetate a Majestatei Sale Pre-bunului nostru Imperatu, care s'a induratu nu numai din parte-si a ne reconósee natiunalitatea si Confesionile de independente si egali indereptatite cu celelalte din Patria si cá atari autonome in negotiale suale; dara prin Propusetiune regia a pretinsu cá acelea se le reconosca si Diet'a Tran-

silvaniei, — aesplicatu adunantiei Sinodali cu tota caldur'a datorinti'a de pietate, si aderintia, si de multiamita facie cu Majestatea S'a Imperatulu, la ce adunanti'a Sinodala a si responsu cu unu unanimu „se traiésca Majestatea S'a“ dop'a aceea cu privire la bon'a stare spirituala si materiala a Clerului tractuale, si a credentiosiloru preste totu a aretatu cu tota evidenti'a lips'a tienerei Sinodeloru tractuali in totu anul, si acést'a pre bacea prassei Baserecei primeve usitate si in Archi - Dieces'a Alba - Juliense pana in tempurile mai noua cu tóta scumpetatea spre scopulu sublimu indegetatu, adeca spre a invigila asupr'a moravoriloru, si a inaintarei binelui comunu basericescu, si scolasticu preste totu, si asupra administratiunei economice a averiloru si a bunuriloru Basereceloru, si ale scoleloru Comunali din Tractu, si cu privire la acestea ramuri de administratiune amesuratu lipseloru temporali, si locali a aduce statute coresponditorie.

Mai incolo in decursulu vorbirei a aratatu cu chietate, si competinti'a comuneloru baserecesci de a fi representate in Sinodulu tractuale prin alesii sui, din cause: cá ele concurgu la sustienerea Basereceloru si a Scoleloru comunali, la platirea Preutiloru, si a Dascaliloru, precumu si la administratiunea economica a averiloru baserecesci, si scolastice.

Dup' aceea in poterea conoscentieloru practice, ce le posiede a esauriatu cu multa esactitate scopulu Sinodeloru tractuali specificandu obieptele, cari amesuratu naturei lucrului vinu a se pertraptá in aceleasi, si cá atari a si insiratu urmatoriale:

A) Asiediarea Constitutionale a Oficialiloru Sinodali „ad hoc“ adeca a notariului, si a vice-notariului sinodale, si alegerea oficialiloru baserecesci tractuali, adeca a notariului, a celoru siese assessori, si a Fiscului tractuale.

*) Pentruca ecseemplele atragu si tocma, pentrucá alte tracte se faca asemene, publicamu intregu protocolulu. — (Vedi si Gazeta Nr. 26.) R.

B) Consultatiunea despre starea morala a credentiosilor din Tractu, si pertraptarea despre mediulócele, cu cari se póta sustiené moralitatea incatu aceea nu e decadiuta, ori s'aru poté vindecá incatu a scadiutu din starea cuvenita. —

C) Consultatiunea despre Besereci, si celea ce se tienu de densele, si a nume:

1. Despre starea Baserecei in Edificia, si despre apertinentiele ei in catu acelea corespundu, ori nu numerului credentiosilor respectivi, Spiritului evului, si cerintieloru cuvenintiei preste totu.

2. Despre starea materiala a Basereciloru tractuali inaintata, ori decadiuta, si despre cauzele, ce concurgu spre un'a, ori alt'a.

3. Despre modulu, si mediulócele, cari aru fi de lipsa spre conservarea starei bune, ori emendarea celei rele, — de esemplu prin castigarea isvoreloru de venitu in careva dintre modurile indegitate in Cerculariulu metropolitanu de sub ²⁸/₁₆ Decbr. 1862, si in Cerculariu metropolitanu din 11. Decbr. st. n. 1863 Nr. 904.

D) Consultarea despre starea materiala a Preutimei tractuali; si despre mediulócele, prin cari s'ar poté imbonetati aceea stare misera si cu totul demna de compatimire.

Accentuandu mai de parte cu tota puterea cuventului momentuositateá spirituala, si materiala a Instructiunei tenerimei, si deaci deducundu cu un'a consecintia naturala necesitatea scóleloru poporali cá a unui mediotocu conducutoriu spre bona starea spirituala, si materiala a credentiosiloru tractuali ai Patriei si ai natiunei intregi; a numeratu mai departe intre obiectele Sinódeloru tractuali preste totu, si acestui de facie inspecie,

A) Perscrutarea starei spirituali, si material; a scoleloru poporali de preste totu Tractulu, si anume spre a se vedé déca acést'a corespunde dorintieloru juste, ori ba? —

B) Calile, pre cari s'ar poté ajutorá starea scóleloru comunali, in catu aceea nu corespunde dorintieloru juste, si anume.

1. Modurile, si calile, pre cari s'aru poté castiga mediulócele recerate spre sustienerea in stare buna a scóleloru comunali, si acelu de lipsa in ele.

2. Modurile, si calile, pre cari s'aru poté provedé Docentii comunali cu plati mai corespondietorie pusetiunei loru, si cumu li s'aru poté aceleasi asem-

ná, si admanuá fora de apasarea preste mesura a credentiosiloru, si dupa un'a modalitate, dupa carea Docentii se nu devina' in atacuri, si neplaceri cu credentiosii, pentru cá se nu se conturbe relatiunea paciuita, ce e de lipsa intre Docenti, si credentiosi.

3. Calile, pre cari s'aru poté aduce Parentii mai cu efectu cá se si dé copii la Scola.

4. Modurile, si Calile, pre cari s'aru face possibile cercetarea scolei Comunali si celoru orfani meseri, cari nu potu corespunde nece de catu datorintieloru facie cu scol'a comunala, si cu Docentele.

C) In urma, de orace decisiunile Sinodali cu privire la diversale Obiecte pottescu individi esecutori, seau Oficiali, Presiedintele a amentitu mai de parte cá obiectu de pertraptare alu Sinodului Tractuale: si pertraptarea despre individii cari dupa impregiarari sunt a se insarciná cu esecutarea acestoru decisiuni, seau in scurtu despre: oficiali baserecesci ai sengurateceloru comune, despre datorintiele loru, si despre remuneratiunile ce li s'aru poté oferí pentru ostenele.

Cari tote permitiendule, si promitiendu, cumca de ar' mai descoperi ceneva nesce lipse, a caroru vindecare ar' cadé in sfer'a competintiei Sinodului tractuale, acela inea se voru admite sub pertraptare; Presiedintele a dechiaratu adunanti'a Sinodale de deschisa. —

Dupa ce s'a dechiaratu adunanti'a de deschisa sculanduse D. Parochu din Sancela Zaharie Branu intr' un'a vorbire amesurata solemnitatiei a multiu-mitu Préonoratului D. Ioane Fekete Negrutiu, Canoniculu cancelariu metropolitanu, si Protopopulu actualu alu Tractului Blasiului si administratorelui tractului Biei, cá condusu de zelulu, si plecarea spre benele comunu baserecescu, si nationale abia sosindu de la ocupatiunile serióse ale Senatului Imperiale, prelunga tóte ocupatiunile de Canonicu Cancelariu si Secretariu metropolitanu n'a intrelasato ale dá ocasiune de a se aduná in Sinodu cá sesi descoperi lipsele, si greutatile, cá asia acelea in catu aterna de la densii prin consultarea comuna se le mai delature, éra in catu acelea pretindu un'a vindecare mai de susu cu oftari comune se se intórca la locurile competente, cá sesi esopereze prin mediulocirea, si respective prin lucrarea, si conlucrarea acelu'a posibil'a vindecare, si reflectandu la passagiulu vorbirei Préonoratului D. Presiedinte, unde acelaasi accentuaza necesitatea Sinodeloru tractuali consonandu in prin-

ciplu, si in argumente a provocatu cá pentru momentositatea acestui obiectu, tota adunantia scolanduse, si reconoscundu necesitatea Sinodeloru tractuali se roga presidiulu, cá se enuncie cá unu conclusu esitu din dorintia comuna a Sinodului postulatulu, si respective indatorirea de e se tiené Sinodu tractuale in totu anulu, si anumitu in lun'a lui Novembre ordinariu; si de cate ori voru cere impregiurarile, sau candu voru rogá 10 Preuti din Tractu pre Protopopulu in scrisu din cause fundate in modu estraordinariu; la totu casulu inse diu'a adunarei Sinodului protopopescu o va defige respectivulu Protopopu tractuale. — Si mai de parte ca la acestu Sinodu se se infacisiez toti competentii fora amenare sub pedepsa de 5 fl. v. a. cari se se depona in fondulu deficientiloru. —

Presidiulu deferindu acestui postulatulu momentosu, justu si unanimu a si enunciatu: cá de acumu inainte Sinódele tractuali se se tiena ne trecutu, si in modu ordenariu in totu anulu un'a data, si anumitu in lun'a lui Novembre, éra estraordenariu de cate ori aru cere impregiurarile, seau diece de in Parochii tractuali aru indereptá scrisorea catra Protopopulu respectivu spre scopulu acest'a. — Si cá la atari Sinode au a se infaciesiá netrecutu toti competentii sub globa de 5 fl. v. a. Acesta fininduse,

1. Presedintele propune la ordinea dilei alegerea notariului, si a Vicenotariului „ad hoc“ lasandu adunantiei in voila libera, déca voiesce ai alege prin aclamatiune, ori cu voturi secrete.

La acést'a propunere sculanduse On. D. Parochu alu Sancelului Zaharie Branu, si propunendu din partesi pre Clarissimulu D. Dr. Bobu de notariu Sinodului „ad hoc“ adunantia l'a si alesu cu aclamatiune cá pre unulu, carele in absentia Prea On. D. Canonicu Cancelariu metropolitanu si Protopopu actuale alu tractului Blasiului Ioane Fekete Negrutiu a condusu cu esactitate, si multumirea comuna negotiale Tractului protopopescu alu Blasiului Iuisi incredentiate; éra de vice-notariu erasi „ad hoc“ a alesu pre M. O. Domnu Parochu din Türiu Georgiu Dragia — care resemnandu de acestu Oficiu cu invoirea adunantiei unanima s'a a alesu O. D. Parocu alu Sancelului Zaharie Branu. —

Fininduse in acestu modu actulu alegerei Oficialiloru Sinodali „ad hoc“,

2. Presedintele propune la ordinea dilei consultiunea despre starea morale a credentiosiloru

tractuali preste totu si pertraptarea despre mediulócele, cari aceea o ar' poté sustiené, si respective conformá cerintieloru.

Cu privire la acést'a propunere din descoperirile si din plansorile mai multoru Domni Parochi afinduse, cumca in poporulu credentiosu prin vitregia tempului au strabatutu mai multe defepte morali, dupa consultari, si debateri seriose la propunerea Onoratului D. Parocu din Sancelu Z. Branu seau decisu urmatoriale:

a) Preotii respectivi caror'a li e incredentiate ingrigirea sufletesca a poporeniloru din senguratecele comune basericesci conformo mandatorulu dumnediesci din santele scripturi (la Mat. 28, 19.) si ordenatiuniloru Baserecesci (can. Ap. 55, sin. VI can. 19.) se tiena Predici, si eshortatiuni in tote Duminecele, si Serbatorile. —

b) Pre celi ce in trei Dumineci dupa olalta fora causa cuviósa nu aru veni la S. Basereca, Paroculu mai antaiu-i va dojeni parintiesce, si cu spiritulu blandétieloru provocandu-i spre implinirea datoriei crestinesci; si de cumva acést'a n'ar' avé efectulu doritu, aceli nepasatori, si rei crescini trasi la judecat'a saborului baserecescu comunale se voru pedepsi dupa impregiorari in bani pe sém'a Baserecei, si decumva nece asia s'aru indreptá, ori aru opune chiaru resistintia malitiosa cu atare ocaziune, atunci cadu sub censur'a baserecésca, in urm'a careia li se voru denegá solemnitatele, si ceremoniile baserecesci, de esemplu: visitarea caseloru loru din partea Parocului cu crucea pre la Botezulu Domnului, li se voru denegá, unde mai sunt in datina, Pascile; si in specie cu privire la ceremonii: la ingropatiunile acelor'a Paroculu va merge numai cu Patrafiruln: nece li se voru tiené cantari cu versu inaltu, nece predica, si liertatiuni; si in urma cá se fia lipsiti si de mangaierea din urma, de carea n'au fostu demni, nu li se va ceti nece deslegarea, pana candu nu li se va mediloci concesione la aceea de ja locurile mai inalte baserecesci.

c) Ásemenea va fi a se traptá si cu cei ce injura de cele sante, cu betivii, despre cari S. Ap. Pavelu dice: ca nu voru intrá intru imperati'a Ceriului: precumu si cu cei ce traiescu in nelegiuire. Pre toti cari sunt de acesti'a Paroculu-i va dogeni parintiesce, si decumva nu voru ascultá, i-va trage la judecat'a Saborului comunale baserecescu, care mai antaiu i-va pedepsi in bani pre sém'a beserecei

cu sume amesurate crimelor, si cerbicosiei, éra, carii atarei judecati nu s'aru supune, ori aru mai continua a mai petrece in foradelegi, acei'a pre lenga aceea cà voru fi considerati de pagani, si vamesi, si cà atari voru fi lipsiti dupa impregiurari de bunatatile sufletesci ale Baserecei; se voru dá si pre man'a deregatorii deinafora, cà amesuratu reutatei sale pentru cà se nu dé esemplu reu si altor'a, se se pedepsésca, si constringa si cu forti'a la plenirea datorintieloru sale crescinesci. (Va urma.)

Siedinti'a comitetului asociatiunei romane din 12. Aprile a. c.

Su Presidiulu ordinariu erá de facia: D. Cons. Iac. Bolog'a, D. Cons. Petru Manu, D. Cons. Dr. Pavelu Vasiciu, D. Protosinchelu N. Pope'a si D. Dr. Ioane Nemesiu; apoi Secr. II. Ioane V. Russu, D. Cont. Ales. Bachu si D. Archiv. Vis. Romanu.

S'a cetitu si rectificatu protocolulu Sied. tr.

§. 21. Mai antaiu s'a prezentatu starea Cassei Assoc. pre tempulu acestei siedintie; din care, se vede, cumca Cass'a Assoc. are in proprietatea: a) in obligatiuni publice, ad. urbariali, natiunali si dela imprumutulu Statului in valóre dominale sum'a de 4920 f.; b) in asemnatiuni de a le bancei ipotecarie 13,500 f.; c) in obligatiuni private 1100 f.; d) in bani gat'a, adeca: 7 galbini — 39 f. 78 cr. v. a.; in argintu 104 f. 45 cr.; in BN. 756 f. 51 cr. ad. 900 f. 74 cr.; prin urmare summ'a totala face: 20,420 f. 74 cr.

Ér erogatele se suie pana la asta siedintia la summ'a de 1494 f. 75 cr. v. a.

Se ia spre sciintia.

§. 22. Cu asta ocaziune Esc. S'a D. Presiedinte face propunerea, cà indata ce banii incursi la fondulu Assoc. in metalu, ad. in auru si argintu, se voru suí pana la summ'a de 100 f. v. a., sa se schimbe numai decatu si se se elozeze.

Conclusu. Acésta propunere se priimesce cà Conclusu alu Comitetalui, si DD. Casierulu si Contorlorulu sunt pofiti a urmá in sensulu acestui Conclusu.

§. 23. Fiindca Comitetalu Asociatiunei, observéza cu dórere, cumca tacsele anuali defipte prin §. 6 din statutele Assoc. din partea membriloru ord. ai Asociatiunei, nu incurgu regulatu, de si in ast'a privintia s'a facutu din partea Secretariatulu Comi-

tetului Assoc. pre calea jurnaleloru natiunale in repetite renduri, provocari, si in specie in N-rii 63. 1863 si 18. 1864 ai „Telegrafului Romanu“, cà ad. fia-care membru ord. sa binevoiésca a respunde la tempulu seu tacse'a anuala defipta: asiá Comitetalu, cu privire la acestu obiectu momentosu se afla motivatu a decide:

Cà Secretariatulu in reportulu seu anuale, se aduca la cunoscinti'a adunarei gen. viitóre acésta impregiurare, cà unu motivu temeinicu, pentru modificarea resp. amplificarea unoru §§-i din statutele Asociatiunei, privitori la primirea membriloru ordi, nari ai Asociatiunei.

§. 24. Tractéza despre obligatiunea de 300 f., daruita de D. Georgiu Viss'a din Zlatna, care citatu a se infacisia la pertractarea masei debitorului Vasi Curesiu din Beiusiu provóca pre Asociatiune, cà devenita proprietara a acelei obligatiuni, cà se ingrijésca pentru scoterea baniloru.

Comitetulu decide, cà se se de plenipotentia avocatului din Oradea D. Ioane Gozmanu, cà se scóta acesti bani ai fondului, imputerinduse cass'a, a da afara obligatiunea cu actele relative la numitulu advocatu spre folosirea de lipsa cu acéstea.

§. 25. Secretariulu II. aduce la cunoscinti'a Comitetalui, cumca densulu, amesuratu decisiunei aduse in siedinti'a Comitetalui Assoc. tienuia in 1. Martiu a. c. §. 10, s'a pusu in relatiune cu unele librarii, anume; cu Librari'a lui „Bettelheim testvérek“ din Aradu, careia, i-a si tramisu 25 esemplari-din actele adunariloru gen. I, II si III in depositu spre vendiare cu pretinlu statoritu pre lenga subtragera de 20 proc. la 100; ear la Librari'a lui Filtsch din Sabiiu totu pre lenga acelu proc. a depusu 10 esemplnre din actele adunariloru gen. I, II si III. —

Totu deodata Secr. II mai adage, ca s'a pusu in relatiune si cu librari'a lui Holsy Lajos din Oradea mare; insa fiindca din partea acestei librarii, pre lenga proc. de 25 la 100, se mai pretinde si portarea speselor la espeditiunile facunde pre posta: asiá numitulu secretariu nu a aflatu cu cale a se invoí la asemenea conditiuni, prin urmare, nici ca a potutu tramite esemplaria in depositu spre vendiare.

Comitetulu luandu spre sciintia pasii facuti din partea Secretariului II in privinti'a inlesnirii vendierei acteloru Assoc. conformu decisiunei sele din 1. Martiu a. c., totu de odata-i si incuvenintéza.

§. 26. Totu in legatura cu acesteá, Secretariatulu reportéza, cumca la cererea Dlui Prot. din Tord'a, Ioane Antonelli, i-a tramisu 10 esemplare din

actele adunariloru gen. I. II si III spre a le vinde pe la Domnii, cari voru voi a le posiede.

Se priimesce spre sciintia.

§. 27. Facundu-se propunere pentru unu Colectoriu in Blasin, Comitetuln aflu cu cale a denumi pre acestu Colectoru in multa stimat'a persóna a Revrss. D. Canonicu si Secretariu Mitropolitanu Ioane Fekete, Negrutiu, si Secretariatulu Asociatiunei se insarcineza ai tramite resp. decretu de denumire.

§. 28. Se reportéza despre sumele de bani incursi la fondulu Asoc. dela siedinti'a Comitetului tienuta in 1. Martiu a. c. pana la siedinti'a presente, care sume se voru publicá in nr. celu mai de aprópe alu Telegrafulu romanu. — —

§. 29. Luandu-se in consideratiune, ca siedinti'a viitoria a Comitetului, aru fi sa se tiena in 3. Maiu a. c. ad. chiaru atrei'a di de Pasci: Comitetul din estu motivu, cumu si in conglausire cu otarirea adunarei generale din 1861, siedinti'a IV, aflu cu cale a amaná asta siedintia ppana in 10. Maiu dupa cal. nou a. c.

Cu acestea siedinti'a Comitetul Asoc. se incheia pre la 11¹/₂ óre inainte de amiédi.

Br. de Siagun'a, m. p. Presiedinte.
Ioane V. Rusu, m. p. Secretariulu II.
Dupa „T. R.“

Antica din an. 1103.

Din Comitatu Solnocului interiore 10. Martiu 1864.

Cu ocasiunea unei calatorii intreprinse in lun'a trecuta in Cerculu Surducului in Satulu: Cristoltiulu mare visitandu biserica si scól'a amu devenitu in cunoscenti'a unei inscriptiuni vechie pre un'a din cele dóue campane asiediate in turnulu bisericii, — una si anumitu cea mai mica campana (clopotu) e de una greutate ca de 60 ponti versata in form'a celora lalte campane de aceasta marime cu aceea deosebire, ca aceasta are o forma mai lunganetia si totdeodata mai masiva, decumu le vérsa acuma. In virvulu, séu la capatin'a campanei intre dóue trasuri in latimea camu de 1 policariu si 6 linii se aflu versatu si numerulu 1103. — Io din partemi impreuna cu acei prestimati antistiti ai comunei, carii m'au incunoscentiatu despre acésta, amu crediutu, si credemu si astadi, ca acestu numeru cuprinde in sine anulu, in care s'au versatu acésta campana. — Numerulu a-

cesta e impartitu pe capatin'a campanei dreptu in patru spatieri, in catu cifrele sunt asiediate crucisii, eara intre numeri se aflu scobite, seu taiate cu ceva instrumentu duru urmatórele cuvinte: CRESTOTEM OPRA. —

Anulu si inscriptiunea scobita leamu decopiatu de pre campana cu lóta fidelitatea, si acésta decopiere ó alaturesu aci, cá Onorata Redactiune de se póte se o tiparésca cu imitatiune deplina. (Nu se potú.)

Ce insemnéza cuvintele „crestotem opra“? au se o deslege filologii, si scrutatorii scrisoriloru vechi, — pentru ca io nici in faci'a locului, nici dela respectivii domni preoti si protopopi la intrebarile facute, n'amu capatatu nici o deslucire — si anumitu dintre betranii satului inea nime nu miau sclutu spune óre fostau vreo familia cu nume de „Cristode, séu Opra, opreni“, — decatu cu totii vreu a crede ca numirea comunei s'ar trage dela „Crestotem“. — De almintrelea originea comunei se vede a fi tare vechia, si asia numitulu satulu betranu, au fostu mai de multu asiediatu in pregiurulu, si cu deosebire de asupra bisericii de catra paduri pe unu plaiu latu, frumosu, dara acuma s'au formatu satulu nou dela biserica din diosu longa valea curgatóre, si biserica noua inea se va face tocma in capetulu satului: din diosu longa vale, unde au se se faca mai multe case nóue. Crestote Opra dara au pututu fi: preotulu seu ori ce alta persona insemnata a comunii, care póte au cumperatu si castigatu campan'a acésta. —

E o norocire rara cumca pe la an. 184⁸/₉, insurgentii dela Sibou din vecinetate de 2 óre s'au indestulitu cu carale incarcate cu slanini din Cristoltiulu, si póte tocma din acelu respectu n'au confiscatu si clopotele din biserica spre a versa tunuri, precumu s'au despoiatu pe acela timpu alte biserici romanesci de clopotele sale. —

Boereanu.

Cuventarea teologului absolutu J. Lazaru

tienuta cá respunsu la deschiderea Gimnasiulu romanu Franciscu Josefianu in 4-lea Octombre in Naseudu 1863. (Capetu din Nr. I)

Ér' tu junime ca-ce catra tene me indereptu io acum'a — care de impreuna cu profesorii vostri pa-

siti mai antaniu preste pragurile acestui institutu nou — tu care dela natura porti in sinoti solidulu si seriosulu caracteriu ereditu dela strabunii nostri — reino iesce-ti, diu io acum'a, acel'asi caracteriu seriosu — acumu diu la inceputu, cà-ce seriosa dara si placuta e calea carea ti se prepara — Pasiesce acum'a si imbracisieza sciintiele, sughe nectariulu museloru cà-ce ti se largetse campulu spre desvoltarea mai mare a facultatiloru intielesuali. —

La a ta atentiune provocu io, candu ti voliu spune in catu se pôte mai scurtu, cá acolo ti se va desfasiurá:

Religiunea carea nu va se sté — cu tempu — numai intru un'a simpla recitare a inchiatureloru credentiei — va desfasiurá diu — cu tempu — principiale cele eterne ale crestinatatiei, care-si au fundamentulu seu in natur'a omenesca si numai atunce voru peri, candu va incetá si natur'a omenesca; — ve veti convinge, ca sant'a nostr'a relegiune e intru adeveru domnediesca si ast'a se va templá ratiunamente, cà-ce cumu dice santulu Paulu apostolulu „credentia nostra trebue se fia ratiunabile“. — Ea va dá voue armele cá se fiti gata ori si candu a refrange sofismele acelor'a, cari mai bucurosu asculta ori si ce alt'a numai de relegiune se nu audia nemica — cu tote cà deca-si va intrebá consciinti'a eai spune si oresi cumu-lu indemna, lu trage la aceea, cà-ce natur'a nu se pote negá pre sene, — veti esperiá cà in urm'a urmeloru ea este singur'a manganiare a sufletului nostru crestinu pana ce nu e inmormentatu in crasulu materialismu.

— Mai incolo veti ávé ocasiune a invetiá maiestatic'a si de totu placut'a limba in care vorbira Regii, Tribunii si Cesarii Romani-strabunii nostri domnitorii odeneora ai lumei. —

Din clasicii strabuniloru (vorbescu de intregu gimnasiu) nostri veti admirá geniile cele extraordinarie, dara totu de un'a data clasic'a seriositate fora duresca seu desgustare. — Vetu cunosce cá de si nu avura ocasiune a fi fostu crestini, totusi adeverescu: cà in vechime nu fù pre sub sóre poporu asiá religiosu — curatu la sufletu cá poporulu romanu inainte de ce incepuse a se face si eli imitatorii re-lorlu altor'a. — Si ce fù mai frumosu in vechime cá „dereptatea romana.“

Apoi ce sublimitate de idee. —

Cu unu cuventu sciendu ceneva separá din eli aceea ce caracteriulu s. nostre relegiuni nu suferes nece ca pote suferi, veti sci sughe impreuna cu generatiunile totororu secliloru si cu generatiunea nostra — generatiunea propasirei si a culturai, medtr'a acelorlu doctrine si invetiature, pre cari nu sci aliurea undeva aflaveti. —

Dar' fia astea in scurtu dise: ca-ce spre laud'alu loru sunt de lipsa nu minute ce dile intreghe — de nu mai multu. — Eli se ve sierbesca de una gradena din carea in tota diua se pliviti flori si rose — sciendu evitá totu de un'a si negin'a. —

Deschidevisaru calea spre a cunósce armonios'a si avut'a limba a Olimpului; — despre folosulu, fromoseti'a si avuti'a limbei acesteia cu multu mai multe veti fi auditu de catu se fia opu a mai infrá nu sciute cate colende lunge. — In scurtu si veti ave ocasiune a gustá din a ei dulcetia. —

— Unu Romanu bunu si omu de omenia scie respectá tóte limbele fia culte fia neculte — pôte invetia acele ce-i sunt de lipsa duple statulu in care se afla — si de va poté numi p'asa si charu si tote limbele pamentului, nusi va ulitá inse nece una data cà elu e Romanu; va sci ca-i e santa detoria si oblegatiunea dela natura — dela Domnedieu se-si iubesea limb'a sa mai pre susu de tote limbele pamentului, — se o cultiveze din respoteri, ca-ce a fi romanu si a nu sci limb'a diu nu se cam siede. — Si mai alesu acum'a candu tempulu numai nu ne impenge de spate, candu devis'a e a cum'a natiunea; candu care de care se intrece intru cultivarea limbei lorlu si a literaturai. — Si apoi una limba asia de dulce, asia de armoniosa cá care noi nu gasimu, care natu romanu o aru pôte urgisi! si lasá in primululu stadiu alu culturai sale? —

De bate in voi juniloru ardorea spre scientie — mai antaniu si mai antaniu de tote cauta sebata pentru cunoscare deplena a limbei vóstre, a literaturai vostre.

Acu poteti cunosce nesulu celu fromosu de afinitate, care ne lega prin sange si limba cu poporale cele mai culte ale lumei: cu Galii, Italianii, Portugalii si Spaniolii.

Si ore si numai asta impregiurare nu pote se fia potentele motivu, care se ve misice cá din di in

di se inaintati cu pasi gigantici in cultur'a limbei. —

Celui ce se va retrage dela acesta i asi dice cu poetulu: Celu ce nu urméza, juru pre Domnedieu etc.

Ce se mai dicu apoi de cele alalte ramure: cumu limb'a germana cu avut'ai literatura — despre sciintiele matematice, cari agerescu si inaltia mentea omenesca atatu de tare, — si cari aducu atatea folose omenimei?

Ce despre sciintiele naturali, ale caroru folose sunt atatu de mari pentru omeni — usiurésa conditiunea vietiei omenesca atatu de tare, si se aducu la acea amirabile spresiune: *Mare esti domne si mari sunt lucrurile tale*“.

Ce despre primele sciintie filosofice si istoria universale si a patriei, fara de care omulu e strainu pre acestu pamentu si cu care cá cu una magistra a vietiei — inceptu a trai dela primulu omu cu toti secli pana in presente. —

Dara ce se ve mai indeprendu pre voi junime chiaru acum'a in virtutea patriei ca-ce veti avé norocu si parte si de aceea; — ce se mai molestezu io onoratolu publicu — pentru voi, cu enumerarea folosului ce veti trage din obiectele ce vi se voru propune voue — in Gimnasiu, — esperienti'a ve va invetiá mai bene amata junime! — Si déca proni'a domnediesca vruse asiá, cá se guste si corpulu profesoralu impreuna cu voi junime amata, — din cruntele sudori ale stramosiloru nostri, se fia ore eli si voi ingrati contra acelia? De parte se fia; — de bate in eli si voi foculu anteiu contra vertuti si sciintie — foculu natiunale — bateva in voi si eli si sentiulu de recunoscentia contra benefactori. — Fi-voru eli impreuna cu voi aduncu multiumitori

a) Maiestatei Sale inaltiatului nostru Imperatu si M. Principe Franciscu Josefu I. potentele protectoriu alu acestui institutu; — alu lui nobile sentiulu de dereptate, ale lui bunetie eli le voru sci eternisá in anemele junimei presenti si venitorie, ca-ce amorea contra dereptate si bunetatea parentiesca a anemei lui ne face se gustamu fructele osteneleloru — ale stramosiloru nostri. —

b) Vetii sci multiumi venerandeloru umbre ale stramosiloru nostri. — Nu veti ulitá, cá pre candu junii celi cá bradii — si versá sangele pre latele campanie ale Europei, pentru tronu si dereptate sisi

elupta virtutea belica strabuna, betranii si mosii loru adunau acasa granutiulu de mustariu, care adi crescú acumu in arbure marisoru si care va cresce cu tempu in arbure si mai mare, in care se voru poté aduná paserile patriei nostre si affá scutentia. —

Nu va trece di, in care se nu dica impreuna cu voi: „Pomenesce-li Domne, candu voru veni intru imperati'a ta'“. Era preste mormentele loru veti dice unu: „Repausati in pace venerande umbre, cá-ce respлатirea vostra mare este in ceruri“.

Ce folosu inse de avuti'a eredita dela parenti, deca filii nu o sciú aperá — pastrá, ce consuma —? Ast'a se templá si cu bunurele nostre, deca generatiunea presente nu are fi lapedatu egoismulu si redicanduse mai pre susu de sene n'aru fi destinatu propria sa avere museloru.

c) Acestei generatiuni presenti nume va fi viu cá si memori'a loru in aintea posteritatiei. —

d) Cine nu scie catu de grele fura temporele in cari se castigara acele, cata truda causase si causesa si acumu pastrarea loru! Si cari fura aceli resoluti anteluptatori? Modesti'a loru e cu multu mai cunoscuta, de catu se fia opu de esprimere. —

Voi junime impreuna cu eli ve veti sci aretá recunoscutori. — Si deca este vre unu pecatu mare pre sub sóre, — mare aru fi dicu aceli'a, candu ceneva se are aretá nemultiumitoriu acestoru omeni cu curagiu cá si unu Scevola. —

Deca recunoscutori'a posteritate ve va redicá monumente vie, — dé ca numele vostre voru fi scrise cu litere de auru in anelele acestui gimnasiu districtualu — in anelele patriei si natiunei romane, — eli voru sci sedi in anemele junimei monumente vie, pre cari nece tempulu nece ori si ce fortuna nu le voru consumá. Spune voru impreuna cu voi acést'a fililoru vostri si filii vostri fililoru din generatiune in generatiune, din neamu in neamu — pana va stá dulcea noastra natiune. — Vetii sci multiumi impreuna cu eli.

e) Si venerandeloru capete carunte cari nu intardiara adi a deschide solenne acestu institutu. —

Er' pre d'insii (Profesorii) i vetii sci voi junime amata primi in midiloculu vostru, in care eli totu de un'a se voru senti fericiti — nu cá pre nesce ómeni de cari se mai tremurati si se ve impleti de

frica la presentia loru, ci-li primiti că pre nescie
benevolitori buni, cari voru sci a fi si blandi cu voi,
đara si rigurosi — pre cumu cere dereptatea. —
Imbratsiati-li cu amore parentiesca. Spunetile, că si
morbosulu medicului — tote dorerile vostre sufletesci-
si eli aplicandu medicina le voru sci alenă. — A
loru presentia se ve implea de bucuria si reverentia,
si a vóstra-li va implé de manganiare; er' pucin'a
loru absentia de intre voi se sierbéscă numai de unu
nutrimentu mai mare filiescei vóstre amori catra eli.

Ér' tu ceresetele parente in genunchi plecati ti
se roga adi sierbulu umilitu, intendeti man'a indu-
rariloru tale asupra institutului acestuia, fa, că amó-
rea parentiesca, filiesca si de scientia se lege animele
invetiatoriloru acestui institutu cu ale junimei că pa-
sindu in cultura cu pasi giganteci spre inaltiarea
natiunii nostre, si a patriei, se maresca posteri-
tatea numele acestui nou institutu **Franciscu
Josefianu**.

Angerulu Dlui se liè sub scutulu seu acésta
vinia noua sedita a Domnului, junime tenera — că
fora de patimi se infloresca din di in di totu mai
tare. —

Er' acumu diceveti impreuna cu eli se

a) viese indelungatu **M. S. C. R.** si ap. **Imp.
M. Principe** si Protectoriu alu **Gimn. Franciscu Josefina**;

b) marite fia umbrele stramosiloru nostri! —

c) se viese generatiunea presente a acestui
districtu, luptatorii si purtatorii de grige ai bunuri-
loru nostre!

d) se viese canuntele capete, cari adi nu in-
tardiara a deschide acestu institutu!

e) se infloresca junimea acestui institutu, bu-
curi'a si manganiarea toturoru! —

Se viese si infloresca!

Din noptile lui Jungu.

(Urmare din Nrulu I.)

Dupa 3 stantie . . . .

„Si voi'a confesata cadiú sub strinsu blastemu?“
Dar'; si ea ne-aduce vesmentulu celu de mórte

Si ea ne-anuncia mórtea, că florea pe mormentu.

Precumu deprada furii tesauarele ascunse,
Asiá pradamu noi cript'a, spre trecere de timpu,
Chiamamu din somnu eroulu din pulberea terestre.

Se vina susu pe siena, spre a ne recrea;

Ér' noi siedindu acolo, că dieii cei mai trafasi,

Notamu că pintre valori, de nemurare-umbriti,

In nobilile lacrimi, ce varsa-aci sermanii,

Pre cari numai spre mórte o mana i'a nascutu;

Sfirsitul loru elu plangemo, că se uitamu d'alu
nostru!

Cei pomp'a vietiei nóstre, cu tóte-a ei mariri,

Mai multu că-o mostenire florinte, ce primiramu?

Ca-ci macrulu nostru agru s'a imbunatatitu

In crescerea cea grasa, de secaturi desierte,

Prin pulberea de prietini, ce'n sene a primitu.

O scumpa indreptare! Că si alti vermi intocma

Serbamu si noi ospetulu din morti cu desfatari;

De ce-amblamu pe pitióre, ear' nu teriti că densii,

Orbiti de slabitiunea comuna, ce-o avemu,

Orbiti de-alu esistintiei sfersitu, ce sta aprópe?

Acestea sunt, Lorenti'o, maririle lumesci!

Si ce è insasi lumea? a ta lume? o grópa!

Nu'i pulbere in lume, ce viatia n'aru fi avutu?

Aratrulu, că si sap'a prefacu in prafu strabunii,

Din huma omenésca è panaa cea de di.

A globului surfacia concava, tremuranda

Acopere boltita, pe prunci in somnulu loru

Din caus'a devastarei tienemu orbiti serbare,

Si pe cetati turtite saltésă jucatori.

Candu sórele absórbe din corpuri unedicale,

Unu ventu imprascie'n spatiuri totu colbulu celu uscatu

Pamentu'si reiea partea, ce ne imprumutase

Er' snfetulu se 'naltia in sboru p' aripi de focu.

Asia din remasiti'a fintiei rezolute

Cu — inctulu se desface strainulu elementu.

Si pana unde ajunge natur'a, se latiesce:

A ómeniloru mórte se afla preste totu,

Nu inse chiaru si 'n cugetu de omu, din asta lume.

De A. Muresianu

(Va urma.)

Redactoru raspundietoru
Iacobu Muresianu.

Editiunea: in tipografi'a lui
Ioanne Gött.